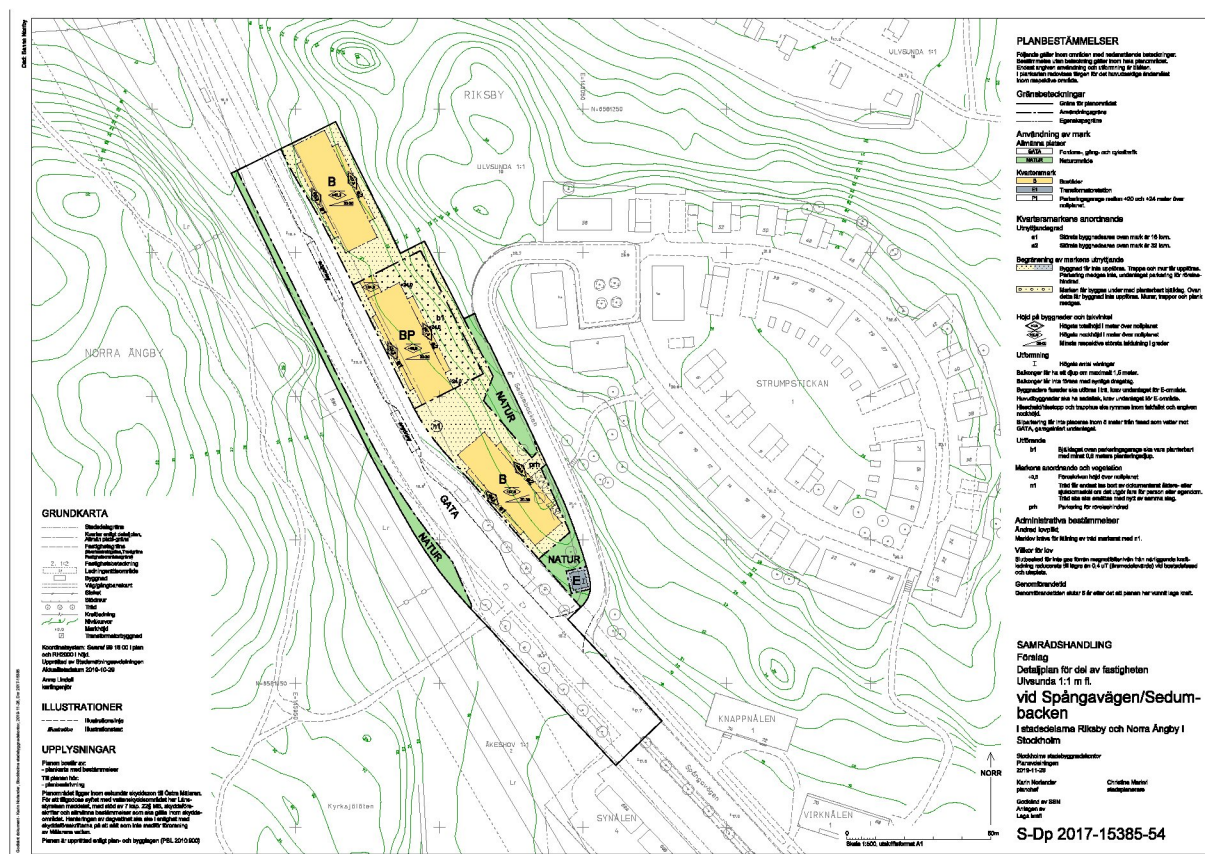

Artskyddsutredning duvhök

Detaljplan för Sedumbacken Bromma i Stockholm

Uppdrag och bakgrund

En detaljplan håller på att tas fram för ny bebyggelse vid Spångavägen i Bromma; Detaljplan för del av fastigheten Ulvsunda 1:1 m.fl. vid Spångavägen/Sedumbacken S-Dp 2017-15385. Planen har varit på samråd under 2019 (Stadsbyggnadskontoret Stockholms stad 2019). Calluna gjorde en naturvärdesinventering 2018 och uppmärksammade då att det enligt utdrag över skyddade arter från Artdatabanken finns ett duvhöksrevir i närheten av planen. I Callunas inventeringsrapport stod att boplats för duvhök inte har identifierats inom inventeringsområdet men att revir finns i gamla skogar i omgivningen. Planbeskrivningen skrev Stockholm stad *"Staden gör bedömningen att exploateringen inte påverkar område för duvhökens bevarandestatus."* I länsstyrelsens yttrande över detaljplanen (Länsstyrelsen 2020) tas upp duvhök, *"För duvhök, som är rödlistad och därmed kan anses ha en icke gynnsam bevarandestatus nationellt, behöver kommunen göra en mer utvecklad bedömning om de planerade åtgärderna kan komma att påverka duvhökens bevarandestatus på biogeografisk, nationellt respektive lokal nivå."* Calluna fick i uppdrag att göra en kortare utredning och ta fram en bedömning om planens påverkan på duvhökens bevarandestatus baserat på ett fältbesök och bedömning av tidigare insamlade kunskapsunderlag. I utredningen ingick ett fältbesök för att se om det tidigare kända duvhöksreviret är aktivt. Därefter bedömdes utifrån fältbesök och tidigare utförd naturvärdesinventering hur omgivande landskap ser ut, samt sedan utifrån tillgänglig kunskap bedöma om bevarandestatusen påverkas av detaljplanen. Kumulativa effekter har beaktats genom att också lägga in den strukturplan för Centrala Bromma, Riksby, som Stockholms stad också arbetar med. Inventeringen och utredningen har utförts av ekolog Anna Koffman på Calluna AB. Denna rapportversion är en ej sekretessbelagd version av utredningens rapport. Kartor med fynduppgifter är borttagna och ersatta med enkla kartor utan fynduppgifter. Beställaren Pär Nordh och Miljöförvaltningen Gunilla Hjorth i Stockholms stad, samt Exploateringskontoret Agneta Schill har erhållit den sekretessbelagda versionen med fullständiga kartor.

Figur 1. Plankarta för nya detaljplanen vid Sedumbacken/Spångavägen.

Duvhöksreviret som ligger i planens närområde

Ett utdrag över skyddade observationer av duvhök för Bromma norr om Drottningholmsvägen begärdes från Artdatabanken. Utdraget visade att det finns observationer med häckningsaktivitet i Kyrksjölöten och Kortenslundsskogen mellan åren 1990 och 2007. De två bona ligger 230 m från varandra och ingår i ett och samma revir. Det finns oftast flera bon i ett revir som hökarna alternerar mellan mellan olika år, s.k alternativbon (Eriksson & Eriksson 2007). Även utdrag från Artportalen gjordes där öppna observationer nås som inte omfattar observationer med häckningskriterier. Då tillkom en observation från moränkullen i Riksby vid Brommaplan och en närmare Bromma flygplats. Alla observationer var dock äldre än 10 år, varför det var motiverat att göra ett fältbesök.

Den 15 april gjorde Calluna en fältinventering. Hela skogen i Kyrksjölöten naturreservat genomsköptes. Där bon tidigare funnits sågs inget bo, varken gammalt eller nytt och inte heller i andra delar av Kyrksjön. Det finns i naturreservatet gott om granar och tallar som bedömdes vara lämpliga boträd och flera skogspartier med bra habitat som utgör gammal barrskog och inte alltför gles. Flera grova granar hade rasat och det är möjligt att det tidigare boträdet inte står längre.

I Kortenslund hittades ett boträd i en gran med ett risbo klätt med färsk gröna tallkvistar, vilket är ett tecken på att boet är aktivt. Snart kom en duvhök och varnande och cirklade nära boet. Detta är tydligt tecken på att häckning pågår. Boträdet är 190 m norr om planerad bebyggelse i Kortenslund. Skogen norr om koloniområdet i Kortenslund utgörs av gammal

barrskog med tall och gran och inslag av asp och björk. Det finns gott om lämpliga boträd i skogen.

Figur 2. Gammal tall och gran vid Kortenslund. Ett risbo har byggts i en gran (syns i höger i bilden). Häckning konstaterades vid fältbesök 15 april 2020.

Även barrskogen på de andra moränkullarna, Riksbyklack och kullarna söder respektive norr om Linta, kan beröra reviret i Kortenslund genom att det kan finnas alternativbon där eller det utgör egna revir som skulle kunna ha häckande par samtidigt som det pågår häckning i Kortenslund. Moränkullarna i Riksby inventerades inte vid fältbesöket 15 april, men ingick i naturvärdesinventeringen för Centrala Bromma Strukturplan som gjordes 2014 av Anna Koffman. Skogen på riksbyklack bedöms vara optimal för häckning med gamla granar och tallar. Kullarna vid Linta har glesare skog och är inte lika uppenbara duvhökshabitat men även dessa skulle eventuellt kunna hysa duvhöksbon.

Skogen vid Sedumbacken

Vid naturvärdesinventeringen 2018 avgränsade ett naturvärdesobjekt som klassades till högt naturvärde. Området sträcker sig från bebyggelsen vid Sedumbacken norrut till grusvägen som går in till Kortenslunds koloniområde. Området fältbesöktes även 15 april.

En trädinmätning med kartläggning av naturvärdesträd gjordes 2018. Ett tiotal tallar klassades som naturvärdesträd på grund av att det är gamla tallar samt att några hade reliktböck och talltika (rödlistade arter). De flesta av dessa tallar skulle kunna bära ett risbo och utgör ett positivt inslag i landskapet för duvhöken liksom skogshabitatet. Däremot bedöms inte skogen utgöra optimalt habitat för duvhöks häckning. Skogen är glesare än den typ av skog som duvhöken brukar häcka i (Personlig kommunikation Tommy Eriksson 2020-05-04). Det är fri sikt till Spångavägen, se figur 3.

Figur 3. Skogen i naturvärdesobjekt högt naturvärde, inventeringen 2018 vid Sedumbacken.

Duvhökspopulationen på nationell och regional nivå

Duvhök är rödlistad i kategori NT i rödlistan 2020 och har varit det även i den tidigare

Artfaktabladet på Artportalen anger:

Duvhöken häckar över hela landet utom på kalvfjället. Häckningstätheten är i Mellansverige 3-4 par/100 km². I samband med den omfattande forskning som bedrivits kring duvhöken har flera populationsberäkningar gjorts; utifrån dessa kan man grovt uppskatta den svenska populationen till 6-8 000 häckande par (4500-11000 par i senaste uppskattningen 2012). Flera undersökningar tyder på en nedgång i de häckande bestånden i Mellansverige och Norrland, liksom i Estland och Finland. I samtliga fall har man velat koppla nedgången till det moderna skogsbruket, och främst till försämrade jaktmöjligheter. Duvhöken är starkt bunden till skog, såväl för jakt som häckning. Undersökningar i barrskogsdominerade landskap visar tydligt att den föredrar att jaga i äldre skog, men undviker yngre bestånd. Det visar sig också att den föredrar stora bestånd av gammal skog, där de flesta bytena tas. Duvhökar som övervintrar i jordbruksområden i Syd- och Mellansverige jagar ofta i öppnare marker, men visar även då en preferens för skogsområden. Ofta föredrar de därvid kantzoner mellan skog och öppen mark, vilket hänger samman med duvhökens jaktteknik. Den jagar nämligen genom att i skydd sitta och spana av terrängen efter byten och de allra flesta attacker utförs direkt från stillasittande. Den har därmed mycket svårt att jaga i helt öppna marker.

I mellansvenska barrskogslandskap utnyttjar duvhöken för sitt näringssök ett aktivitetsområde på i genomsnitt nära 60 km², medan duvhökar i viltrikare jordbrukslandskap kan ha aktivitetsområden på ned till 20 km².

Duvhöken häckar uteslutande i skog. Boet byggs i träd, oftast i gammal skog. Samma bo används flera gånger, men den har ofta flera alternativbon i reviret. Avstå från skogliga åtgärder inom 300 meter från aktiva bon under perioden 20 mars–20 augusti.

Gentemot EU avrapporterar Sverige med jämna mellanrum tillståndet för arter och naturtyper som ingår i det gemensamma europeiska naturvårdsarbetet. SLU Artdatabanken tar vart sjätte år fram statusrapporter enligt Artikel 17 (Art- och habitatdirektivet) och Artikel 12 (Fågeldirektivet). Senaste rapporteringen från 2019, för duvhök anger att det finns 7600 (4500-11000) par. Trenden under perioden 1980-2018 = -49 (-66 - -24), och trend 2007-2018 0 (-30 - +50) (Personlig kommunikation Mikael Svensson SLU 2020-05-04).

Duvhökspopulationen i Stockholm

Duvhökspopulationen i Stockholm har följts upp sedan 2007 av ornitologerna Tommy och Anders Eriksson och Miljöförvaltningen har vid flera tillfällen under åren gett dem i uppdrag att ringmärka och följa upp reviren. Arbetet har publicerats i en rapport som sammanställt och presenterat revirtäthet och häckningsframgång hos duvhök i Stockholms stad under perioden 2008-2015 samt jämföra årsvisa data från perioden med undersökningen 2007 och därmed kunnat bedöma trend och status för duvhök i Stockholm under samma period (Eriksson & Eriksson 2016).

Rapporten anger att antalet revir för duvhök i Stockholms stad har ökat med 71 % under den redovisade perioden, från 14 till 24 kända revir. Det tycks helt klart vara så att duvhöken

snabbt vant sig vid den urbana miljö som Stockholms stad erbjuder. Året runt har duvhöken god födotillgång i tätorten, ju närmare centrum desto bättre tycks det. De duvhökar som häckar här har en tidigare äggläggning och får fler ungar än de som häckar i den ursprungliga skogsmiljön. De två största skälen till ökningen är god födotillgång hela året samt tillgång till lämpliga grova boträd. Under förutsättning att grova boträd fortsätter att finnas i sparade dungar/trädridåer i Stockholms stad förutspås en fortsatt ökning till platser där de ännu inte finns. Mat finns det gott om. Om lämpliga boområden försvinner kommer duvhökarna att minska i motsvarande omfattning.

Tolkning av duvhökens bevarandestatus på nationell biogeografisk, respektive lokal nivå

Duvhöken är rödlistad och det moderna skogsbruket anges vara det primära hotet som inverkar negativt både på lämpliga födosökshabitat och tillgång boträd. Trenden är negativ eller stabil beroende på vilken tidsperiod som analyseras. I Stockholm är trenden tydligt positiv och bedöms kunna öka ännu mer om det finns tillräckligt med häckningshabitat. I mellansverige skattas revirtätheten, enligt artfaktabladet till 3-4 par per 100 km², dvs 6-8 par på 200 km². När detta jämförs med Stockholm stad ser vi att det finns 24 par inom kommunen, vars yta är drygt 200 km², dvs. tre gånger tätare i Stockholm än i regionen, vilket alltså antas bero på god födotillgång och tillgång på boområden (Eriksson och Eriksson 2016). Även om populationen är ovanligt stor i Stockholm så utgör den dock bara cirka 0,3 procent av Sveriges population. Det är troligt att även andra tätorter har fått stora populationer av duvhök till följd av god tillgång på häckningsmiljö med gamla träd och god födotillgång samtidigt som barrskogslandskapet i skogsbrukad mark blivit allt sämre. En bedömning är att Stockholm, tillsammans med andra tätorter, är ekologiskt viktiga "landskap" för duvhöks populationen i Sverige, som kontrast till den habitatförsämring som skett i stora arealer i barrskogslandskapet på landsbygden. Ytan är dock liten jämfört med landsbygden. Calluna bedömer utifrån ovanstående uppgifter om stark trendökning och god födotillgång, bevarandestatusen som gynnsam på lokal nivå (kommunen). Bevarandestatusen på nationell och biogeografisk nivå bedöms som ogynnsam med hänvisning till rödlistningen i kategorin sårbar och att det i landet skattas finnas ca 7600 par.

Bestämmelser om artskydd

Duvhöken är skyddad enligt 4 § artskyddsförordningen.

Gäller alla vilda fåglar samt alla djurarter som i bilaga 1 är markerade med n eller N.

1. Avsiktligt fånga djur
2. Avsiktligt störa dem under parning
3. Avsiktligt första eller samla ägg i naturen
4. Skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser

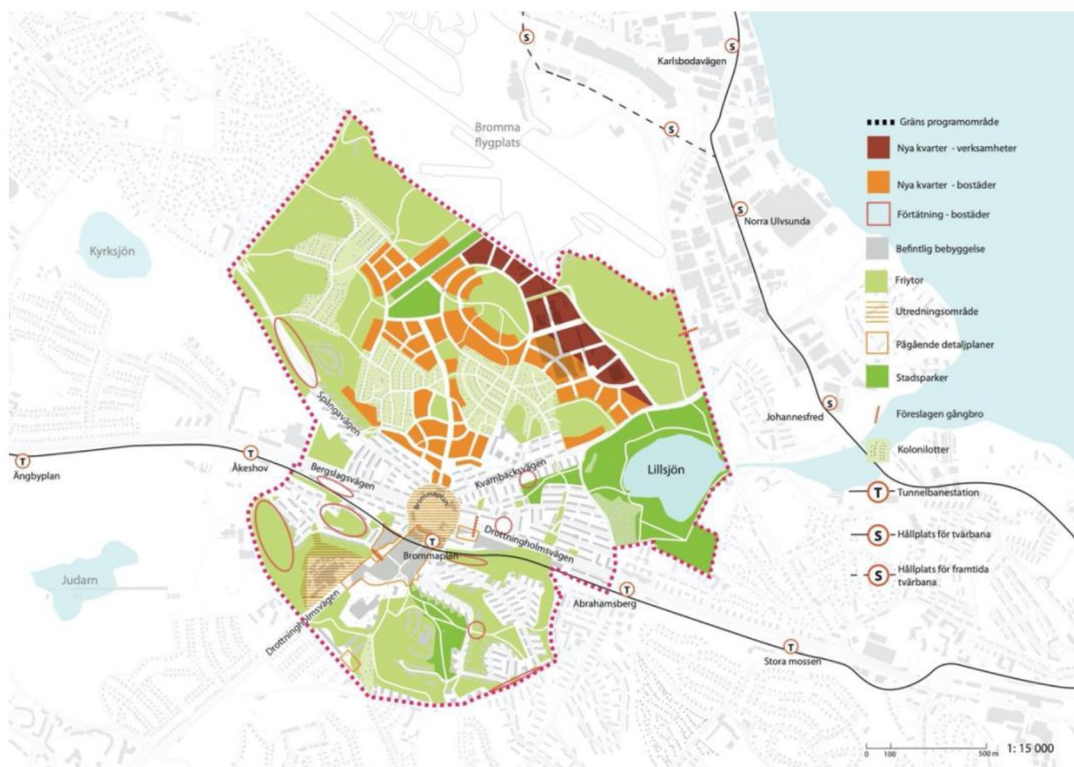
Ifall förbud utlöses enligt artskyddsförordningen beror på den planerade verksamhetens påverkan på de specifika arternas bevarandestatus på dess lokala population. För att undvika risk för förbud enligt artskyddsförordningen, bör det vara prioriterat att en verksamhets lokalisering först anpassas så att påverkan på skyddade arter undviks eller minimeras.

Därefter tas skyddsåtgärder fram om det behövs. En verksamhet får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Om bevarandestatus är ogynnsam får inte verksamheten försämra artens möjlighet att nå gynnsam bevarandestatus.

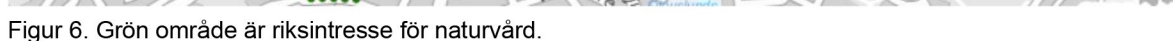

Figur 4. Orangelinje visar planerad exploatering i detaljplanen för Sedumbacken samt grov ungefärlig skiss exploatering från Exploateringskontoret för Centrala Bromma Riksby i rosa. Se även programhandlingen figur5.

Figur 5. Illustrationsplan för Centrala Bromma, programsamrådshandling.

Bedömningen är att planerad bebyggelse vid Sedumbacken inte påverkar duvhöksreviret.

Den nya bebyggelsen i Riksby läggs i kanten till skogsbrynet Kortenslund, på öppna marker

skogen i Kortenslund kommer ändra karaktär, risk finns att naturskogskaraktären förloras, då det blir ett grönområde nära en ny stadsdel. Det är även en sannolik trend att påverkan på Stockholms stads barrskogar kommer ske även i andra delar i takt med stadsutvecklingen.

De möjligen framtida reviret (eller okända) på Riksby klack eller moränkullarna vid Linta försvinner om strukturplanen verkställs, vilket gör att det inte finns närliggande skog som kan användas om till exempel barkborreangrepp eller kraftig stormfällning skulle medföra att många möjliga boträd försvann i det nu kända reviret i Kyrksjön/Kortenslund.

Rekommendationen är att inte utföra åtgärder som trädfällning och, åtgärder som orsakar buller under häckningssäsong perioden 15/2- 30/6, när husen ska byggas på Sedumbacken, då det kan störa duvhökshäckningen.

Följande skyddsåtgärder är motiverade:

Strukturplanen för Centrala Bromma/Riksby behöver ändras så att habitat för duvhök sparas, dvs. skogen och brynzonen helt sparas. Det rör exploatering i brynet till Kortenslund för befintligt revir samt moränkullarna Riksby klack och norr om Linta, för potentiellt revir.

Skogsområdet som omfattas av riksintresse för naturvård samt ytterligare fram till skogskanten mot Bromma flygplats, skyddas som naturreservat med föreskrifter som skyddar naturskogen och säkerställer optimalt habitat för duvhök. Detta kan göras som en utvidgning av Kyrksjölötens naturreservat.

Referenser

Eriksson. A & Eriksson T. (2016) Statusuppföljning för duvhök i Stockholms stad 2007-2015. Miljöförvaltningen Stockholms stad

Eriksson A. & Eriksson T. (2007). *Duvhök i Stockholm - 2007*
– *Accipiter gentilis*. Miljöförvaltningen Stockholms stad.

Länsstyrelsen 2020. Samrådsyttrande 2020-01-21. Beteckning 402-56318-2019. *Detaljplan för Ulvsunda 1:1 m.fl. vid Spångavägen/Sedumbacken i stadsdelen Riksby och Norra Ängby, Stockholms kommun.*

Stockholms stad, Stadsbyggnadskontoret 2019. Samrådshandling: Dnr 2017-15385.

Planbeskrivning Detaljplan för del av fastigheten Ulvsunda 1:1 m.fl. vid Spångavägen/Sedumbacken i stadsdelarna Riksby och Norra Ängby, S-Dp 2017-15385

Hämtad från:

file:///Users/annkof/Downloads/Planbeskrivning,%20Sp%C3%A5ngav%C3%A4gen_Sedumbacken_8069371_2_6.PDF

Stockholms stad. 2019. Illustrationsplan Centrala Bromma. Hämtad från:

<https://vaxer.stockholm/globalassets/omraden/-stadsutvecklingsomraden/centrala-bromma/01--illustrationsplan-bp-ver-aktuell.pdf>

Personlig kommunikation

Tommy Eriksson 2020-5-04. Ornitolog som ringmärkt duvhök i Stockholm på uppdrag av Miljöförvaltningen under 2007 och 2016.

Mikael Svensson, SLU Artdatabanken. 2020-05-04. Arbetar med artikel 12 rapportering till EU.